

Завгородня Юлія Степанівна,
старший викладач кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ПРАВ ДИТИНИ ЯК НАГАЛЬНА ПОТРЕБА СУЧАСНОСТІ

Реформи, що відбуваються в Україні протягом останніх двох років поставили на порядок денний і питання забезпечення прав дитини. Проголошення і практична реалізація принципів рівності і недискримінації, толерантності, транспарентності вимагають від усіх органів державної влади вжиття відповідних заходів для реалізації цього завдання. «Значна частина нових викликів у забезпеченні прав дітей, породжена глибокою соціально-економічною кризою та російською військовою агресією. Водночас, ні Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», ні Програма діяльності Кабінету Міністрів України не містять завдань з питань дотримання та захисту прав дитини в Україні. Ми вимушені констатувати, що в нашій країні посилюються негативні тенденції в сфері забезпечення та захисту прав дітей, оскільки питання захисту прав дітей відходять на другий план у діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування» [1] – зазначив голова парламентського Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму Артур Палатний.

Актуалізація окресленого питання для України зумовлена низкою факторів, серед яких слід виокремити наступні:

1) за даними Уповноваженого Президента України з прав дитини Кулеби Миколи Миколайовича « За роки незалежності країни дитяче населення зменшилось майже в 2 рази і сьогодні становить 7,6 млн. Україна займає 186 місце у світі за показником народжуваності і 13 місце у світі – за показником вимирання нації. Майже 106 тис. дітей, або 1,5% усього дитячого населення країни, живуть і виховуються в інтернатах, але тільки 8% з них є сиротами – решта 92% мають батьків. Кожні три дні 250 дітей потрапляють до інтернатних закладів переважно через бідність і неспроможність надати необхідні послуги для дитини. Щонайменше 600 тис. дітей проживають у неблагополучних родинях, і вони, по суті, «стоять у черзі» на потрапляння до інтернатних закладів» [2]. Наведена інформація дозволяє з невеликою долею похибки прогнозувати майбутні проблеми у пенсійній сфері (фактор старіння населення), а також (що є важливим у аспекті цього дослідження) низький рівень соціального захисту таких дітей, що є одним з криміногенних чинників, а відтак впливає на стан правопорядку у державі, витрачання додаткових сил і

засобів на забезпечення публічного порядку та безпеки.

Зауважимо, що відповідно до п. 2 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сфері охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; а ч.1 і ч. 5 ст. 7 цього Закону передбачають, що під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками [3].

2) правам дитини не приділялась належна увага до цього часу; за них фактично «забували». Дитина не розглядалась як особистість, як людина з власними інтересами і цінностями. І до сьогодні, наприклад, здобувачі вищої освіти сприймаються як діти (що заважає усвідомлювати їм свою відповідальність, яка перекладається на батьків, кураторів тощо. Така поведінка є одним з факторів формування комплексу неповноцінності, «випаданням» людини з громадської діяльності та ін. За такого підходу дитина фактично позбавляється прав, адже вона ніби то не розуміє, не усвідомлює, не може самостійно обрати... За неї вирішують повнолітні особи. Тому для багатьох українців дещо незрозумілими є рішення Європейського суду з прав людини у справі «А. проти Сполученого Королівства» [4]. Заявник А. – 10-річний хлопець – протягом тривалого часу зазнавав з боку вітчима фізичного насилля, зокрема побоїв. І хоча національне законодавство Сполученого Королівства передбачало кримінальну відповідальність за тілесні ушкодження, однак на батьків поширювався закон, який дозволяв їм застосовувати помірне тілесне покарання, що було виправданим за відповідних обставин. А. скаржився до Європейського суду з прав людини щодо порушення ст. 3 (заборона катувань), ст. 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя), ст. 13 (право на ефективний засіб правового захисту), ст. 14 (заборона дискримінації) Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод;

3) за результатами парламентських слухань «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист», що відбулися 12 жовтня 2016 року прийнято низку рекомендацій, серед яких слід виділити наступні (що відповідають нашому предмету дослідження): доручити Національній поліції України:

затвердити стандарти дій працівників поліції щодо захисту прав та інтересів дитини;

забезпечити проведення профілактичних заходів з метою запобігання правопорушенням, вчиненим дітьми та стосовно дітей, виявлення причин і умов, що призводять до їх вчинення, вжиття заходів, передбачених законодавством, для їх усунення;

забезпечити ефективність правоохоронних дій з метою припинення правопорушень, пов'язаних з насильством у сім'ї, зокрема безпосередньо стосовно дітей, та сексуальним насильством стосовно дітей;

підвищити ефективність вжиття першочергових заходів щодо розшуку зниклих дітей;

забезпечити проведення психологічної експертизи у кримінальному провадженні стосовно дітей, які потерпіли від злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості, для встановлення стану психічного здоров'я дитини;

забезпечити проведення навчання працівників поліції з питань запобігання катуванню та іншим формам жорстокого поводження з дітьми [5].

Таким чином, важливим напрямом удосконалення діяльності Національної поліції є забезпечення прав дитини.

Використані джерела:

1. Парламентські слухання на тему: «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист». // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/135857.html.
2. Кількість дітей в Україні зменшилась майже вдвічі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2165052-kilkist-ditej-v-ukraini-zmensilas-majze-vdvici.html>.
3. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41. – Ст.379.
4. Case of A. v UK, Application no 35373/97, Council of Europe: European Court of Human Rights, 17 December 2002, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60822>.
5. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист». Затверджені постановою Верховної Ради України від 22 лютого 2017 року № 1906-VIII // Голос України. – 2017. – № 45. – 11 березня.